

Handläggare
Daniel Svensson
Telefon: 08-50827074

Till
Fastighetsnämnden
2023-12-12

Lin Annerbäck
Telefon: 08-50831802

Kulturnämnden
2023-11-23

Medeltidsmuseet – Utställningslokal i anslutning till Börshuset

Utredningsbeslut

Fastighetskontorets förslag till beslut

1. Fastighetsnämnden godkänner projektdirektivet.
2. Fastighetsnämnden ger fastighetskontoret i uppdrag att utreda förutsättningarna för projekt Medeltidsmuseet – Utställningslokal i anslutning till Börshuset, som underlag för ett kommande inriktningsbeslut, med en bedömd utredningsutgift upp till 5 mnkr.

Kulturförvaltningens förslag till beslut

1. Kulturnämnden godkänner projektdirektivet för projekt Utställningslokal i anslutning till Börshuset.
2. Kulturnämnden ger förvaltningen i uppdrag att beställa av fastighetsnämnden framtagning av handlingar för projekt Medeltidsmuseet – Utställningslokal i anslutning till Börshuset, som underlag för ett kommande inriktningsbeslut, till en sammanlagd bedömd utredningsutgift upp till 5 mnkr.

Sammanfattning

Medeltidsmuseet är idag inrymt i Riksdagens lokaler under Riksplan (utställningen) samt i fastighetskontorets lokaler under Norrbro (kontorsdelen). Verksamheten består av besöksmottagande, utställnings-, visnings- och barnverksamhet, butik samt kunskapsuppbyggande arbete kring det medeltida Stockholm.

Medeltidsmuseet stänger sin publika verksamhet den 5 november 2023. Verksamheten blir av med sina lokaler för den publika verksamheten och behöver flytta ut senast den 31 december 2024. Som en första ersättningslokal föreslås lokaler i direkt anslutning till Börshuset: Storkyrkans likkällare med två paviljonger ovan jord. I ett andra skede föreslås lokaler i Börshuset samt likkällaren och de två paviljongerna användas för Medeltidsmuseets publika verksamhet.

I projektet utreds hur en ändamålsenlig lokal kan skapas för Medeltidsmuseet att bedriva publik verksamhet i form av utställningar och visningar i likkällaren och paviljongerna.

Utredningar och underlag för kommande inriktningsbeslut bedöms till 5 mnkr.

Ärendet

Bakgrund

Medeltidsmuseet är idag inrymt i Riksdagens lokaler under Riksplan (utställningen) samt i fastighetskontorets lokaler under Norrbro (kontorsdelen). Verksamheten består av besöksmottagande, utställnings-, visnings- och barnverksamhet, butik samt kunskapsuppbyggande arbete kring det medeltida Stockholm.

Riksdagsförvaltningen genomför nu ett omfattande fastighetsutvecklingsprojekt i olika fastigheter i flera etapper och kommer att behöva disponera lokalerna, där Medeltidsmuseet inryms, för sin egen verksamhet. Det innebär att Medeltidsmuseet behöver flytta. Medeltidsmuseet stänger sin publika verksamhet den 5 november 2023 och behöver flytta ut senast den 31 december 2024.

Medeltidsmuseets nya lokaler planeras bli Nobelmuseets nuvarande lokaler i Börshuset, vilka blir lediga först när Nobelmuseet flyttat sin verksamhet och lokalerna har renoverats och anpassats till Medeltidsmuseets verksamhet.

Det är idag ovisst när Nobelmuseet flyttar ut ur Börshuset och tiden som Medeltidsmuseet står utan lokal riskerar att bli lång.

Medeltidsmuseet behöver etablera sig i Gamla stan och kunna bedriva publik verksamhet i form av utställningar, pedagogisk verksamhet riktad mot skolor och äldreboenden samt visningar och vandringar under tiden innan de kan öppna i Börshuset.

I dagsläget är Medeltidsmuseet ett välbesökt museum med ungefär 200 000 besökare under ett normalår. Bland besökarna finns såväl stockholmare som turister. Runt 500 skolklasser från grundskolan besöker museet varje år, men också universitet och högskolor finns bland de återkommande besökarna.

Fastighetskontoret
Fastighetsavdelningen

Fleminggatan 4
Box 8312
104 20 Stockholm
Växel 08-508 270 00
Fax 08-508 27 070
fastighetskontoret@stockholm.se
start.stockholm

Museet bedriver kunskapsuppbyggande arbete genom kunskapsunderlag till stadens förvaltningar och bolag, forskning om Stockholms medeltida historia, visningar, vandringar, föreläsningar

för allmänheten, digitala visningar och genom diverse publikationer. Medeltidsmuseet har nära kontakt med Stockholms universitet och är representerade i rådet för medeltidsstudier vid detsamma.

Som ersättningslokal föreslås likkällaren och de två paviljongerna. Dessa föreslås i ett första skede användas som ersättningslokaler för den publika verksamheten. I ett andra skede, när verksamheten kan flytta in i Börshuset, kan lokalerna ingå i ett större offentligt utbud som innefattar såväl likkällaren med paviljonger som lokalerna i Börshuset.

Likkällaren och de två paviljongerna är inom den röda fyrkanten på bilden.

Fastighetskontoret
Fastighetsavdelningen

Fleminggatan 4
Box 8312
104 20 Stockholm
Växel 08-508 270 00
Fax 08-508 27 070
fastighetskontoret@stockholm.se
start.stockholm

Likkällaren och de två paviljongerna tillhör Svenska kyrkan och är en del av fastigheten Rådstugan 2, som är grannfastighet med Börshuset på Rådstugan 1, i Gamla stan. De två paviljongerna och likkällaren ligger direkt mot Börshuset. Fastighetskontoret äger Börshuset som står på fastigheten Rådstugan 1. Stockholm Domkyrkoförsamling äger fastigheten Rådstugan 2.

Från mars 2024 kommer Medeltidsmuseet hyra den ena paviljongen av Storkyrkoförsamlingen. Paviljongen kommer främst att användas som utgångspunkt för stadsvandringar, men också som personalrum för pedagogisk personal.

Likkällaren uppfördes i samband med att paviljongerna byggdes 1767 och sträcker sig under hela utrymmet mellan dessa. Källaren nås via en trappa i den östra paviljongsbyggnaden och utgörs av ett kryssvälvat rum om sju valvtravéer. Fram tills begravningsverksamheten i och kring Storkyrkan upphörde i slutet av 1800-talet användes rummet till förvaring av lik. Likkällare av motsvarande proportioner är ovanliga och rummets oputsade valv- och väggkonstruktion har höga byggnadshistoriska värden.

Likkällaren som sträcker sig mellan den västra och östra paviljongerna.

Storkyrkan, Storkyrkans gård med paviljonger samt likkällaren är ett kyrkligt kulturminne och skyddas enligt kulturmiljölagens 4 kap. För att ändra i ett kyrkligt kulturminne krävs tillstånd från länsstyrelsen. Det innebär att alla ingrepp och ändringar i kyrkomiljön är tillståndspliktigt enligt länsstyrelsen.

Fastighetskontoret
Fastighetsavdelningen

Fleminggatan 4
Box 8312
104 20 Stockholm
Växel 08-508 270 00
Fax 08-508 27 070
fastighetskontoret@stockholm.se
start.stockholm

Storkyrkan ligger inom detaljplan, stadsplan P1 7800 med tilläggsplan 2001-12188, som anger att fastigheten är ett reservat för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. I Gamla stan får inga åtgärder vidtas som minskar bebyggelsens eller markens kulturhistoriska värde.

Etableringen i likkällaren blir ett första led i stadens största museisatsning på decennier. Visionen för etableringen i Börshuset är ett museum mitt i medeltidens Gamla stan, för stockholmarna att glädjas och känna stolthet över. Det nya Medeltidsmuseet blir en viktig del i Stockholms attraktionskraft som kulturstad. I likkällaren kan kulturförvaltningen fortsätta Medeltidsmuseets viktiga arbete med att berätta om den medeltida stadens historia i en helt unik och aldrig tidigare visad miljö, och samtidigt förbereda för den kommande museisatsningen i Börshuset strax intill.

Även om Medeltidsmuseet kommer att sakna utställningslokaler under en tid så kommer museet att ha verksamhet igång i form av stadsvandringar och visningar av historiska rum i Gamla stan, föreläsningar och digitalt utbud. Redan till våren kommer Medeltidsmuseet att hyra en mindre lokal i Gamla stan av Stockholms domkyrkoförsamling. Den ska användas som utgångspunkt för stadsvandringar samt som personalyta för pedagoger i tjänst.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av fastighetskontoret och kulturförvaltningen.

Beskrivning av projektet

Projektet ska utreda möjligheterna för Medeltidsmuseet att bedriva publik verksamhet i form av utställningar och visningar i likkällaren och paviljongerna. Likkällaren är en lokal som inte tidigare visats för stockholmarna. Marken består av de sista synliga resterna av Brunkebergsåsens grus i dagens Stockholm.

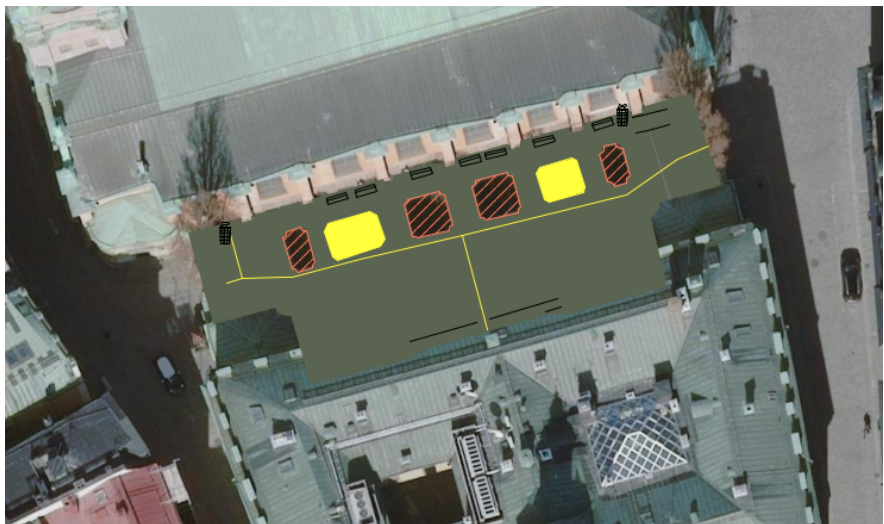
Med relativt enkla medel kan lokalen omvandlas till en unik utställningslokal. Detta skulle minska den tidsrymd som museet står utan lokal. Det skulle även öka den utställningsyta som museet får tillgång till efter flytt, vilket Medeltidsmuseet har behov av då utställningsytan i Börshuset i dagsläget är cirka 636 kvm mindre än den nuvarande utställningsytan i Medeltidsmuseets aktuella lokaler.

Projektet ska utreda hur en ändamålsenlig lokal kan skapas samt hur myndighetskrav uppfylls. Särskilt kritiskt bedöms att uppfylla krav gällande inomhusklimat, tillgänglighet och brandskydd samtidigt som lokalerna behöver vara anpassade och planerade för publik museiverksamhet.

Projektet ska även utreda hur likkällaren kan anslutas till Börshuset och Medeltidsmuseets framtida verksamhet. Lokalen och de tekniska installationerna ska planeras så att man i ett senare skede

kan göra en håltagning i väggen mot Börshuset och ansluta verksamheten i likkällaren med Medeltidsmuseets planerade verksamhet i Börshuset.

Projektet ska utreda möjligheterna för Medeltidsmuseet att bedriva publik verksamhet på gården ovan källaren. Paviljongerna står på Storkyrkans gård som idag är en yta som inte används särskilt mycket. Områdets förskolebarn leker i sandlådan och Storkyrkan har utomhusmässan någon enstaka gång, men mest står ytan tom. Medeltidsmuseets verksamhet skulle aktivera gården i mycket högre grad. Olika typer av arrangemang skulle kunna genomföras som dockteater, barnverkstad, utomhusbio, återskapande aktiviteter med mera. Det skulle bidra både till ökad trygghet och en mer levande stadsdel.

Gården mellan Börshuset och Storkyrkan.

Projektet ska utreda möjligheterna till bygglov och tillstånd från länsstyrelsen för de åtgärderna som föreslås av utredningen.

Projektet ska utreda hur en långsiktig verksamhet i lokalen kan säkerställas.

Mål och syfte

Syftet/Målet med projektet är:

- Att tillskapa en lokal och utemiljö för Medeltidsmuseets publika verksamhet.
- Att utreda förutsättningar för anpassningar av likkällaren till publik verksamhet.

Projektets bidrar till Stockholms stads Vision 2040. Projektet bidrar till målet *Hållbart växande och dynamisk stad* genom att tillgängliggöra en plats som tidigare varit stängd för allmänheten.

Projektet bidrar till målet *Mångsidig storstad för alla* genom sin unika förutsättning att förmedla kunskap om Stockholms tidiga historia genom att minska tiden Medeltidsmuseet står utan lokal för sin verksamhet.

Projektet bidrar till målet *Smart och innovativ storstad* genom att i praktiken vara en ”magnet för kunskap, kultur och kreativitet” som erbjuder stockholmare och turister ett nytt attraktivt besöksmål i Gamla stan där innovativa och smarta lösningar är en ledstjärna.

Projektets genomförande bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål *Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden* genom att skapa en ny unik utställningslokal som kommer alla stockholmare till del.

Projektets genomförande bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Alla barn och ungdomar ska ges möjlighet till jämlika uppväxtvillkor och trygghet samt en rik fritid* genom att Medeltidsmuseets populära barnverksamhet snabbare får tillgång till ytor såväl utomhus som inomhus att bedriva verksamhet i.

Projektets genomförande bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Alla barn ska ges likvärdig möjlighet till utveckling och lärande i förskolan och skolan* genom att Medeltidsmuseets omfattande pedagogiska verksamhet snabbare får tillgång till ytor inomhus för genomföra skolprogram.

Projektets genomförande bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Alla stockholmare ska ha tillgång till ett rikt kultur-, idrotts- och föreningsliv* genom att en ny unik museiupplevelse skapas i en lokal som tidigare inte varit tillgänglig för allmänheten.

Projektets genomförande bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser* genom att Medeltidsmuseets verksamhet tar plats i stadsrummet.

Preliminär tidplan

Inriktningsbeslut	Q1 2025
Genomförandebeslut	Q1 2026
Produktion	Q4 2026
Projektet klart	Q4 2027

Fastighetskontoret
Fastighetsavdelningen

Fleminggatan 4
Box 8312
104 20 Stockholm
Växel 08-508 270 00
Fax 08-508 27 070
fastighetskontoret@stockholm.se
start.stockholm

Ekonomi

Projektets investeringsvolym uppskattas enligt stadens styrmodell för investeringsprojekt utifrån detta tidiga skede hamna under 50 mnkr. Spannet avgör primärt ärendehanteringens av projektet. Kalkylen för det specifika projektet beräknas initialt till inriktningsbeslutet och slutgiltigt inför genomförandebeslutet.

Utgifter för utredningar som underlag för ett kommande inriktningsbeslut bedöms till 5 mnkr, vilken är inkluderad i den totala prognosen för projektet. Utredningsutgiften bedöms rymmas inom den långsiktiga investeringsplanen för fastighetsnämnden för år 2023-2024.

Påverkan på andra nämnders ekonomi

Projektet kommer att medföra en ökad hyreskostnad för kulturnämnden. Hyressättningen utgår ifrån självkostnadshyra med fastighetskontoret som hyresvärd och kulturförvaltningen som hyresgäst.

Risker och möjligheter

Möjligheter

- Placering i Gamla stan.
- Skapa unik museiupplevelse.
- Skapa mer utställningsyta för Medeltidsmuseets framtida verksamhet i Börshuset.
- Goda samarbeten med Storkyrkan.
- Att använda gården mellan Börshuset och Storkyrkan för verksamhet.

Risker

- Ändrad användning av lokal.
- Hantering av myndighetskrav.
- Okända investeringskostnader.
- Annan fastighetsägare än Stockholm stad.
- Flytt av Storkyrkans fastighetstekniska utrustning.
- Befintlig fjärrvärmeledning.
- Etablera infrastruktur för byggnation.

Antikvariska aspekter

Storkyrkan och Storkyrkans gård med paviljonger och likkällaren har ett högt kulturhistoriskt värde och är blåklassade ("synnerligen höga kulturhistoriska värden") enligt Stadsmuseets klassificeringskarta.

Vidare utgör fastigheten ett kyrkligt kulturminne och skyddas enligt kulturmiljölagens 4 kap. För att ändra i ett kyrkligt kulturminne krävs tillstånd från länsstyrelsen, vilket innebär att alla ingrepp och ändringar i kyrkomiljön är tillståndspliktigt. Detta kräver ett extra hänsynstagande i planering, i projektering samt i budgeteringen av projektet.

Tillgänglighet

Ytor inom projektet som är tillgängliga för besökare ska följa Stockholms stads handbok för tillgänglighet. Funktionshinderperspektivet beaktas så att tillgänglighet och delaktighet tillgodoses. För att säkerställa detta kommer samråd med kulturnämndens funktionshinderråd att genomföras inom ramen för projektet.

Jämställdhet och jämlikhet

Medeltidsmuseets besökare består av ungefär hälften kvinnor och hälften män. På många andra museer dominerar ofta kvinnor besöksstatistiken. Att minimera den tidsrymd som Medeltidsmuseet står utan lokal kan bidra till att den goda trenden fortsätter.

Barnrättsperspektiv

Stockholm är en stad för alla och hänsyn ska därför även tas till barns lika värde och icke-diskriminering. Utgångspunkten är FN:s barnkonvention, som också är svensk lag. Barnrättsperspektivet ska omhändertas så att barn känner sig välkomna, kan orientera sig och röra sig säkert. Projektet berör barn i närområdet och i staden i stort. Barns rätt till lika behandling och skydd mot diskriminering beaktas i projektet. Barn och ungas perspektiv och rätt till kultur har en stark roll i museets verksamhet. Att säkerställa att det arbetet fortsätter är särskilt angeläget.

Förvaltningarnas analys

Fastighetskontoret och kulturförvaltningen bedömer att likkällaren är en utmärkt möjlighet för Medeltidsmuseet att öppna publik verksamhet i Gamla stan i väntan på att lokalerna i Börshuset blir lediga och iordningställda. Det skulle minska den tid som Medeltidsmuseet står utan lokal och göra att museet snabbt kan etablera sig på platsen.

Fastighetskontoret och kulturförvaltningen bedömer att likkällaren är ett bra alternativ med tanke på att likkällaren ligger i direkt anslutning till Börshuset och är möjlig att användas tillsammans med Börshuset även i framtiden. Det är en effektiv användning av stadens medel.

Likkällaren skapar en unik museiupplevelse och är en möjlighet att lyfta fram en historisk miljö som tidigare inte varit tillgänglig för allmänheten. Medeltidsmuseets etablering i Gamla stan aktiverar stadsrummet och skapar möjligheter till fler möten mellan stockholmare och kulturarrangemang. Detta är första steget i processen att Medeltidsmuseet flyttar till Gamla stan och senare in i Börshuset. I förlängningen skulle likkällaren bidra till att möta den minskade utställningsyta som museet får med anledning av flytten.

Slut

Bilagor

1. Projektdirektiv

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Anders Göran,Kindberg	2023-11-09
Maria Christina,Jansén	2023-11-08